

*Dr. Christián László rendőr dandártábornok,
egyetemi docens, oktatási rektorhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem*

A rendészetelméleti kutatóműhely¹

1. Előzmények

„A rendészettudomány mint a közigazgatási jogtudomány egy önállóságra törekvő ágazata, most van kibontakozóban. (...) A rendészettudományra vár az a feladat, hogy feltárja a rendészeti gyakorlatnak azokat a területeit is, amelyek nem illeszthetők a jogi jelenségek sorába, és pusztán a jogtudományoktól kölcsönzött módszerekkel nem is kutathatók. (...) További feladata, hogy a rendészet jogát, a rendészet szervezetét és annak működését interdiszciplináris megközelítéssel tárja fel, vegye birtokba a rendészeti igazgatásnak azokat a területeit, amelyek eddig tudományos kontrollt nem kaphattak, alakítsa ki a nemzetközi kutatásokhoz nélkülözhetetlen fogalmi apparátusát, végül teremtsen meg azokat a hazai és nemzetközi fórumokat, amelyek alkalmasak a tudományos teljesítmények mérésére. A rendészettudomány jelentős támogatást nyújt a rendészeti szakmák művelőinek és a belügyekért felelős kormányzatoknak.”²

„A bűnügyi tudományok és a közigazgatás-tudomány közös határterülete, a több, mint százéves múltra visszatekintő, de most újra felfedezett rendészettudomány.”³

A hazai rendészettudomány művelőinek egybehangzó véleménye szerint, a rendészet egyik legnagyobb adóssága, hogy nagyon kevés tudományos igényű kutatás, szakmai műhely foglalkozik ezzel az érzékeny és számos tekintetben vitatott területtel. Éppen a Pintér Sándor belügyminiszter emelte fel a hangját 2012. év második felében teljes joggal, a rendészettudományi – elsősorban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán dolgozó – oktatók és kutatók visszafogott aktivitása és a rendészeti tárgyú publikációk alacsony száma kapcsán, azonnali lépéseket sürgetve. Megvan tehát az igény a rendészettudomány művelése iránt, feltéve, hogy a jövő rendészetének kialakításánál a kutatók és a tudományos műhelyek is érdemben bevonásra kerülnek, kutatási eredményeiket pedig figyelembe veszik.

A rendészettudomány művelésének és kutatásának komoly hagyományai vannak hazánkban. Néhány nagy név a magyar közjog hőskorából: Somló Bódog,

¹ Az alább közölt írás az eredetileg a Tanulmányok „A VÁLTOZÓ RENDÉSZET AKTUALIS KIHÍVÁSAI” című tudományos konferenciáról, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, 2013, 457-461. oldalakon „A rendészetelméleti kutatóműhely” címen publikált tanulmány eredeti változata.

² Finszter Géza: A rendőrség joga. Duna Mix Kft. Budapest, 2012. 427. 423. 458. o.

³ Korinek László: A bűnügyi tudományok helyzete. Magyar Tudomány 2007/12. sz. 1570. o.

Concha Győző, Tomcsányi Móric, Magyary Zoltán, Bibó István. Amennyiben áttekintjük a mögöttünk álló fél évszázadot, akkor kötelességünk további neveket megemlíteni. A hatvanas évektől kezdődően Déri Pál, Katona Géza, Kertész Imre, később: Berényi Sándor, Madarász Tibor, Szamel Lajos, majd a nyolcvanas évektől kezdve a rendészettudomány ma is aktív elit nagy generációjának tagjait: Finszter Géza, Dános Valér, Szikinger István, Korinek László, de nem feledkezhetünk meg az utóbbi évtizedek rendészettudományának „nagy szervezőegységéről” Janza Frigyes tábornokról sem.

Finszter Géza szerint, a rendszerváltást követően

„Magyarországon a rendőrségi kutatások három irányba indultak el. Megkezdődött az addig alig ismert nyugati eredmények és kutatási módszerek átvétele. Tanulmányok születtek a hazai helyzetről, és elképzelések láttak napvilágot a modernizációról. A leginkább sikeresnek a külföldi tapasztalatok megismerése bizonyult. Eredményesnek mondható a rendőrség állapotáról adott elméleti diagnózis is, de itt a kutatások hibájául róható fel, hogy az erőteljes kritikai hang mellett szinte semmit nem tudtak mondani a gyakorlatban is hasznosítható új megoldásokról. Végül teljes kudarcnak értékelhetők azok az erőfeszítések, amelyek a modernizációra irányultak.”⁴

A teljesség igénye nélkül elevenítsünk fel néhány rendészeti kutatásra irányuló kezdeményezést. 1960-ban hívták életre az Országos Kriminálisztikai Intézetet, mai nevén Országos Kriminológiai Intézet. Az Intézet, az egyetemi műhelyek mellett vezető szerepet vállal a mai napig a rendészetnek, a kriminológia, kriminalisztika, büntető eljárás eredményeit felhasználva, a bűnügyi tudományok irányából történő megközelítésére, állapítja meg Hautzinger Zoltán.⁵

A Rendőrtisztviselői Főiskolán megalakult a Rendészeti Kutatóintézet, amely a rendszerváltás utáni viszonyokhoz történő alkalmazkodás, a modernizáció és a reformok tudományos hátterét igyekezett megteremtteni. A rendészettudomány-hoz erőteljesen kapcsolódó tudományos tanácsok alakultak, amelyek azonban változó aktivitással fejtették ki tevékenységüket. Példának okáért a Rendőrtisztviselői Főiskola Tudományos Tanácsa, Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa vagy éppen a Belügyi Tudományos Tanács.

Napjainkra áttérve, meg kell említeni, a már említett Dános Valér által vezetett BM Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóságát, amelynek keretein belül külön Tudományszervezési Osztály, illetve az előbb nevesített Belügyi Tudományos Tanács is működik. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2012. évi megalakulásával azonban egy új egyetemi, tudományos epicentruma jöhet létre a ren-

⁴ Finszter Géza: i.m. 452. o.

⁵ Hautzinger Zoltán: Rendészettudomány és rendőri kutatás In: Belügyi Szemle 2011/1. 22-35. o.

dészeti kutatásoknak. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az NKE Rendészet-tudományi Karán éppen most van születőben a Rendészet-tudományi Doktori Iskola. A Rendészetelméleti Kutatóműhely készséggel támogatja és szolgálja az új Doktori Iskola ügyét.

Előbbiek mellett a Magyar Tudományos Akadémia hivatalosan is befogadta a Rendészet-tudományt, így a IX. Jogtudományi Osztályon belül, Rendészet-tudományi Albizottság működik, Finszter Géza professzor úr vezetésével.

Nem feledkezhetünk meg arról, sem, hogy 2014-ben ünnepli alakulásának 10 éves évfordulóját a Magyar Rendészet-tudományi Társaság. Az MRTT jelene és jövője címmel éppen most indult el egy stratégia és innovációs projekt, valamint komoly előkészületek zajlanak a 2014-es évfordulóra. Itt kell megemlíteni az immár hagyományos, az ezredforduló óta évente Szent László napján Pécssett nagy sikerrel megrendezésre kerülő konferenciák jelentőségét, valamint a konferenciaköteteket és a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények hivatalos honlapját.⁶

Úgy érezzük, hogy fenti előzmények után most 2013-ban, nekünk fiatal kutatóknak különösen nagy felelősségünk van, hiszen kötelességünk folytatni a nagy elődök által megkezdett munkát, új kutatásokat indítani, szakmai diskurzusokat folytatni és főként aktív publikációs tevékenység révén népszerűsíteni a rendészet-tudományt, élénkíteni annak vérkeringését. Éppen ezért meggyőződésünk, hogy a Kutatóműhely életre hívásával aktívan támogathatjuk fenti célok megvalósítását.

Jelen sorok szerzője a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogi Karán 2002 óta, rendszeresen meghirdet egy rendészeti tárgyú speciálkollégiumot. A kezdeményezés kimondottan sikeres, hiszen nemcsak a létszám gyűlik össze évről évre, hanem az elmúlt években tucatnyi hallgató fokozott érdeklődést mutatott az egyes rendészeti témák iránt. Többen eredményesen vettek részt országos pályázatokon, vagy Tudományos Diákköri Konferencián. Ezen lelkes Pázmányos hallgatók kiegészülve az ambiciózus NKE-s társaikkal kiegészülve készen állnak a Kutatóműhelyben történő aktív részvételre. A hallgatók mellett, legalább annyira szeretnénk ösztönözni a rendészet-tudomány iránt érdeklődő egyetemi kollégákat bármely szakterületről, a gyakorlati szakembereket és bárkit, hogy csatlakozzanak a műhely tevékenységéhez.

2. Hivatalos megalakulás

Az imént vázolt előzmények után, 2013. március 11-én, az NKE RTK-n, a vártnál jóval nagyobb, mintegy 70 fő részvételével, megalakult a Rendészetelméleti Kutatóműhely. A műhely ötletgazdája és alapítója (jelen sorok szerzője) beszédében ismertette a Kutatóműhely létesítésének előzményeit és a kitűzött célokat, ezeket az alábbiakban részletezzük. Dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, az NKE Fenntartói Testületének ügyvivője kiemelte, hogy nagyon örül a kezdeményezés-

⁶ <http://www.pecshor.hu/>

nek. A rendészettudomány számos megoldatlan kérdést, problémakört hordoz, amelyek megoldásra, válaszra várnak. Meglátása szerint:

„A legnagyobb adósságunk a rendészetelmélet terén van. Akkor lesz sikeres a Kutatóműhely, ha aktívan részt vállal ebben a munkában, ez ugyanis a Műhely működését valódi tartalommal töltheti meg. Az Egyetem lehetősége szerint mindenben támogatni fogja a Rendészetelméleti Kutatóműhelyt.”

Prof. Dr. Finszter Géza az MTA Rendészettudományi Albizottság elnöke hozzászólásában jelezte, hogy a rendszerváltáskor fennálló és akkor megoldásért kiáltó problémák, még ma is egytől egyig aktuálisak, ezért arra biztatja a fiatal kutatókat, hogy vessék bele magukat az akkor felmerült anomáliák megoldására irányuló kutatásokba.

A Kutatóműhely alapítása okán külön köszönet illeti az NKE itt nevesített vezetőit, akik felkarolták és támogatták az elképzelés megvalósítását, így prof. Dr. Patyi András rektornak, az Fenntartói Testületének ügyvivőjének dr. Janza Frigyesnek, valamint az RTK dékánjának prof. Dr. Ruzsonyi Péternek.

3. A Kutatóműhely deklarált céljai

Fentiek fényében a Kutatóműhely elsődleges célja a rendészettudomány rendszeres és igényes művelése, ezáltal a rendészet népszerűsítése. Ennek érdekében és ennek szolgálatára, egy új szakmai műhely működtetése és gondozása. Úgy érezzük, hogy a hazai és a külföldi rendészetben egyaránt számos téma vár feldolgozásra, kiváló kutatási terepet biztosítva. Számos színvonalas külföldi kiadvány foglalkozik a XXI. század rendészeti kihívásaival (Pl: Heath B. Grant, Karen J. Terry: Law enforcement in 21.st century, Pearson, USA, 2012). Feltétlenül érdemes beleásnunk magunkat ezekbe a szakkönyvekbe, tanulmányokba, honlapokba.

Naponta tapasztaljuk az új és újabb kihívásokat, elkövetési módokat és problémákat, amelyeket kezelniük kell a rendészet szerveinek. Gondolok itt például a kibér bűncselekmények elképesztő térhódítására vagy éppen az idegenrendészet kihívásaira, a kisebbségek vagy éppen a szélsőségek kezelésére. A nyugati rendészeti szervek fokozott figyelmet fordítanak ugyanakkor arra, hogy minden eszközzel a társadalom bizalmába férkőzzenek. Egyfajta modern nyitásról beszélhetünk a közösségek és az állampolgárok felé. Ehhez minden potenciált igyekeznek kihasználni, különösen az internet és a közösségi oldalak által nyújtott lehetőségeket. Manapság egy új típusú közösségi rendészet van kiépülőben, amely történetesen kiváló terepe lehet kutatási projekteknek. Egy másik izgalmasnak ígérkező kutatási téma lehet, a rendészet kommunikációjának teljes újragondolása, külföldi megoldások feldolgozása mentén. Hosszasan lehetne folytatni a sort a kutatásra váró potenciális témák felsorolását, de nem teszem, gondoljuk tovább közösen azokat a Kutatóműhelyben.

Nem szabad elhallgatni azt sem, hogy a magyar rendészet komoly adóssága, különösen az elmúlt két évtizedben, hogy nélkülözi a stratégiai szemléletet és kételkedve fogadja a tudomány közeledését. Ahhoz, hogy valóban stratégiai szemlélettel, a tudomány támogatásával tekinthessünk a jövőbe, nélkülözhetetlen a kiindulási alapokat lefektetni, bizonyos kutatásokat elvégezni, amelyet reményeink szerint immár a szakma is elfogad és hasznosít majd. Ennek érdekében a Kutatóműhely nem kizárólag elméleti, dogmatikai kérdések vizsgálatára fókuszál, ellenkezőleg kimondottan nyitottak vagyunk gyakorlati problémák felszínre hozására és elemzésére, a hatékony rendészeti munka támogatása érdekében új módszerek, metódusok alkalmazhatóságának kutatása is elképzeléseink között szerepel. Szándékunk szerint a Kutatóműhely átível majd az NKE egyes Karain, mint ahogyan az egyes Egyetemeken és intézményeken is, összefogásra ösztönözve mindazokat, akik érdeklődést tanúsítanak és elkötelezettek a rendészettudomány iránt. A folyamatos működés érdekében egyetemi szemeszterenként legalább három alkalommal szakmai összejöveteleket szervezünk és előre egyeztetett tematika szerint, felkért előadók és hozzászólók közreműködésével dolgozunk fel különböző rendészeti témákat. A márciusi alakuló ülés óta két sikeres rendezvényen vagyunk túl. Előbb április 10-én a Rendészet ereje címmel hallhattunk előadásokat meghívott előadóinktól a NAV pénzügyőri ága által elvégzett páratlanul sikeres akciósorozatról és annak konklúzióiról. Május 23-án pedig POLICING 2.0 – KÉSZEN ÁLLUNK RÁ? címmel, a rendészeti kommunikáció XXI. századi kihívásai kerültek terítékre komoly érdeklődés mellett, neves kommunikációs szakemberek, szövegírók előadásában.

Két fő vállalásunk van tehát. Egyrészt rendszeres szakmai diskurzus folytatása, másrészt ezen párbeszédnek színvonalas publikálása és a felmerülő témákban kutatások elindítása. Előbbi célok megvalósítása érdekében létre kívánunk hozni egy jól használható, professzionális rendészeti weboldalt: www.rendeszetelmelet.hu címmel, amelynek fejlesztése már folyamatban van, indulása 2013 őszén várható. A honlap megjelenést biztosít mindazoknak, akik igényes formában, lehetőleg tudományos megalapozottsággal közre kívánják adni gondolataikat a rendészet egyes kérdéseiről. Annak érdekében, hogy a magyar rendészet ablakot nyithasson a világ felé, távlati tervünk az, hogy honlapunk angol nyelven is elérhető legyen. Kutatóműhelyünkkel nyitni kívánunk a közösségi média irányába is, de a honlapon elérhetőek lesznek olyan interaktív felületek is, ahol az érdeklődők kommunikálhatnak majd egymással. A honlap elképzelésünk szerint tehát virtuális találkozóhelye lehet a rendészettudomány iránt érdeklődőknek, gyűjtő honlapként funkcionálhat, ahol a folyamatosan frissülő tartalom objektív, pártatlan tájékoztatást nyújthat a látogatóknak.

A fentiekben vázolt fő feladataink mellett természetesen készen állunk az Egyetem, a Rendészettudományi Doktori Iskola szolgálatára, valamint szakmai együttműködésre a különböző rendészeti, rendvédelmi szervekkel. Összhangban az NKE

Intézményfejlesztési Tervével színesíteni kívánjuk az kutatási, tehetséggondozási és publikációs portfóliót, növelni és kiaknázni a meglévő kapacitásokat. Nyitottak leszünk a szakma felkéréseinek eleget tenni, és kutatásaink révén támogatni mindenkit, aki felismeri ennek jelentőségét. Örömmel jelenthetem, hogy máris kaptunk egy megtisztelő felkérést az ORFK-tól egy indulóban lévő projekt összefoglaló kézikönyvének értékelésére. Szeretnénk, ha különböző munkacsoportok alakulnának a kutatóműhelyen belül. Szervezőelvként szolgálhatnak az egyes rendvédelmi szervek, valamint kiemelt, jelentős kutatási témák, amelyek köré csoportosulhatnak majd a résztvevők, kutatók.

Összegezve tehát a célunk az, hogy a tagság aktív részvételével kialakuljon egy állandó szakmai párbeszéd, amely hasznos lehet a szakma számára, kiváló rendészeti tárgyú publikációk születhetnek, ötleteket meríthetnek a hallgatóink vagy éppen a felvetések doktori disszertációkhoz is muníciót szolgáltathatnak. A fenti célok megvalósítása során számítunk mindazokra, akik elkötelezettek a rendészettudomány népszerűsítése iránt.